



การ

ส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับ
ผู้เรียนพิการรัชนิกร จิตรกระจ่าง^{1*}ณิชาธิ์ สามัญ²

รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2566 แก้ไขบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2567 ตอบรับบทความ: 29 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

การส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนพิการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนพิการตามความสามารถและทักษะต่าง ๆ ตามความแตกต่าง เฉพาะบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพและเหมาะสม ไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต จึงได้คิดโครงการเซรามิก สำหรับเด็กพิเศษ (Ceramic for Special Children) เพื่อประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผ่านการทำผลิตภัณฑ์เซรามิก การทำกาแฟ และการให้บริการโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ให้ผู้เรียนมีทักษะใน การประกอบอาชีพในอนาคต ใช้หลักการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ทฤษฎีการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองส่งผลให้ความรู้อยู่กับ ผู้เรียนได้นานขึ้น การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) เป็นการ เรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ริเริ่มหาประเด็นที่รู้สึกสนใจหรือมีข้อสงสัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดเวลา การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) ใช้การเล่นให้เกิดการเรียนรู้โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นในการใช้จินตนาการและเรียนรู้ร่วมกัน การ เรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่ตนเองสนใจจะศึกษาอย่างอิสระ เมื่อเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าการชี้นำจากบุคคลอื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายมาก ยิ่งขึ้น โดยดำเนินการผ่านกระบวนการ PDCA ในการดำเนินโครงการ ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาพร้อมกัน

คำสำคัญ: การส่งเสริมอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนพิการ

¹ ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

* อีเมล: j.ratchaiy@gmail.com

² ครู โรงเรียนบ้านห้วยพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

Promoting Lifelong Learning and Career Opportunities for Learners with Disabilities

Ratchaneekorn Jitkrajang ^{1*}

Nichari Saman ²

Abstract

Promoting careers and fostering lifelong learning for disabled learners at the Special Education Center in Trat Province emphasizes the importance of developing students with disabilities according to their abilities and individual differences, enabling them to reach their full potential. This includes promoting skills in various fields for their future careers. Therefore, the Ceramic for Special Children project was devised to be implemented in the teaching and learning process, involving the creation of ceramic products, coffee making, and providing services. The goal is to equip students with skills for their future careers and utilize the principles of knowledge creation to facilitate lifelong learning. One such principle is constructivism, which allows learners to engage in learning activities independently or interact with the external environment to create knowledge on their own. This approach ensures that knowledge stays with the learner for an extended period. Inquiry-based learning, placing the learner at the center of the learning process, encourages students to take the initiative in exploring topics of interest or questions they may have, always fostering their active participation in learning. Play-based learning utilizes play to facilitate learning, with teachers stimulating the use of imagination and learning collaboratively. Self-directed learning empowers students to independently choose subjects of interest, resulting in more effective learning compared to guided instruction by others. The PDCA process is employed in project implementation, enabling students to develop skills in physical, emotional, social, and intellectual domains simultaneously.

Keywords: Promoting Careers, Lifelong Learning, Disabled Learners

¹ Teacher, Special Education Center Trat Province Under Special Education Bureau

* Email: j.ratchiily@gmail.com

² Teacher, Banhaungpattana School Under Trat Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้จัดเพื่อสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 ที่กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2), 2545) ดังนั้น การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ได้จัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ในส่วนของการฝึกอาชีพและจ้างงานนั้น จังหวัดตราด ได้มีการปฏิบัติตาม 1) กฎกระทรวงแรงงาน ว่าด้วย “การกำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือ เจ้าของสถานประกอบการ จำต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2554 2) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วย “หลักเกณฑ์และวิธีการให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการจัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการ หรือผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ.2552” และ 3) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ว่าด้วย “การช่วยเหลือทางกฎหมาย และจัดหาทนายความว่าต่างคดีแก่คนพิการ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ด้วยเหตุนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการถึง 18 ปี ในลักษณะของศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการผ่านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้บริการในลักษณะไป-กลับ และรับบริการที่บ้าน รวมทั้งจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ผู้สอนบุคลากรและชุมชน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนด ผู้มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ซึ่งมีภูมิลำเนาในพื้นที่บริการภายในจังหวัดตราดที่มารับการช่วยเหลือฟื้นฟูในระยะแรกเริ่ม เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งต่อเรียนรู้ร่วม พร้อมให้คำแนะนำคำปรึกษาสำหรับผู้ปกครองและคนพิการทุกประเภท ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตราดมีการจัดตั้งหน่วยบริการขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2555 เพื่อจัดการเรียนให้แก่เด็กพิการที่มีความต้องการพิเศษ ให้ครอบคลุมทั้ง 6 อำเภอในจังหวัดตราด ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอเกาะช้าง อำเภอแหลมงอบ อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ และอำเภอคลองใหญ่

โดยบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด คือ การพัฒนาผู้เรียนพิการให้สามารถพัฒนาความสามารถตามความแตกต่างเฉพาะบุคคลได้เต็มตามศักยภาพและเหมาะสม

กับความพิการ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนพิการสามารถมีทักษะในด้านต่าง ๆ ให้สามารถช่วยเหลือตนเองไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้ จากเหตุผลดังกล่าวศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด จึงได้จัดตั้งโครงการพัฒนาศักยภาพผู้พิการและฝึกอาชีพผู้พิการ เห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จึงได้นำกิจกรรมเซรามิกมาปรับประยุกต์และพัฒนาเป็นกระบวนการการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนผ่านการทำผลิตภัณฑ์เซรามิก การทำกาแฟ การฝึกการให้บริการ และการทำขนม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ ให้ผู้เรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพในอนาคต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต: ประเด็นปัญหา และแนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้เรียนพิการ การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างประกอบด้วยกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพผู้สอนผู้สอนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้เหมาะสมกับความแตกต่างเฉพาะบุคคลของผู้เรียน และไม่เพียงแต่ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นต้องมีการส่งเสริมงานอาชีพควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการการจ้างงานคนพิการ ของสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพิ่มการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่ติดตัวไปตลอดชีวิต

ด้วยเหตุนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด จึงต้องคิดค้นพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและสร้างนวัตกรรมมาตอบสนองการจัดการศึกษาดังกล่าว เซรามิก เป็นทางเลือกหนึ่งในการนำมาพัฒนาผู้เรียนในสามารถมีทักษะประกอบอาชีพได้ในอนาคต โดยได้นำการทำ “เซรามิกสำหรับเด็กพิเศษ (Ceramic for Special Children)” มาใช้ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถส่งเสริมทักษะจำเป็นของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนดได้แล้ว ยังสามารถพัฒนาเป็นทักษะเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต เพิ่มการทำกาแฟ การให้บริการ และการทำขนม โดยทำเป็นคาเฟ่บริการเพื่อฝึกอาชีพให้กับผู้เรียนโดยการใช้การลงมือทำจริงด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำจริง นำไปสู่การเกิดเป็นทักษะให้กับผู้เรียนเพื่อให้เป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพในอนาคต

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนพิการ

แนวคิดการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism)

การเรียนรู้ที่มีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนรู้เอง คิดเอง โดยเกิดการเรียนรู้ทั้ง 2 ฝ่าย โดยต่างฝ่ายต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โดยการสร้างความรู้ประกอบด้วย ข้อมูลที่เรามีอยู่เดิม และเมื่อเกิดเรียนรู้ต่อไปความรู้เดิมจะถูกปรับเปลี่ยนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนจะมีความคิดลึกซึ้งกว่าการท่องจำธรรมดาโดยสร้างความหมายใหม่ของความรู้ที่ได้รับมา (ครูบ้านนอก.คอม, 2565) ผลการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ความรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

ด้วย การเรียนรู้โดยการสร้างมโนทัศน์ เช่น สร้างความคิด คำจำกัดความ และข้อสรุป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการรับฟังเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) กระบวนการสร้างองค์ความรู้ (Constructionism) นั้น มีการเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก ทำให้เกิดความรู้ได้เองจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ใหม่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกที่หลากหลายเรียนรู้อย่างมีความสุข เชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนก็เป็นแหล่งเรียนรู้รูปแบบหนึ่งจัดให้ผู้เรียนได้ลองออกไปเรียนรู้ภายนอก เน้นการปรับตัว เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนได้อย่างมีความสุข และ การใช้เทคโนโลยีเป็นแหล่งเรียนรู้หาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองจนเกิดเป็นความรู้ฝังแน่น (สุชิน เพ็ชรรักษ์, 2548)

กล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิภณระหว่างความรู้ในตนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก การเรียนรู้จะได้ผลดีถ้าหากผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่ได้เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่ารู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง และสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาจนเกิดเป็นความรู้ที่ฝังแน่นจากการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based learning)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ลองสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในโลก มองหาสิ่งรอบตัวที่ผู้เรียนสนใจและต้องการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาและศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้ตนเอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะเน้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีบทบาทในการริเริ่มหาประเด็นที่รู้สึกสนใจหรือมีข้อสงสัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษารูปแบบเดิมที่ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็น รวบรวมข้อมูล สรุป และนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน โดยมี 5 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ได้แก่ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) การขยายความรู้ (Elaboration) 5) การประเมินผล (Evaluation) (Burgh, & Nichols, 2012)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ลองสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในโลก มองหาสิ่งรอบตัวที่ผู้เรียนสนใจและต้องการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาและศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเอง ช่วยพัฒนาและฝึกฝนทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน (Elissar Gerges, 2022)

การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แตกต่างจากการศึกษารูปแบบเดิมที่ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นรวบรวมข้อมูล สรุป และนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน เพราะการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้จะเน้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีบทบาทในการริเริ่มหาประเด็นที่รู้สึกสนใจหรือมีข้อสงสัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา หรือเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ตนเอง

ประเภทของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

1. การสืบเสาะหาความรู้แบบมีโครงสร้าง การสืบเสาะหาความรู้แบบมีโครงสร้าง เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการตั้งคำถามและสืบเสาะปัญหาอย่างมีลำดับขั้นตอน การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประเภทนี้มักใช้ในการเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับโจทย์และได้รับการสอนวิธีใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา

2. การสืบเสาะหาความรู้แบบปลายเปิด แนวทางการสืบเสาะหาความรู้แบบปลายเปิด เป็นการสืบเสาะหาความรู้ในรูปแบบอิสระ โดยผู้เรียนจะได้รับอิสระในการสำรวจความสนใจและตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่กำลังศึกษาอยู่ การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประเภทนี้มักใช้ในวิชาเชิงมนุษยศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวกับการสำรวจหัวข้อเชิงลึกและตั้งคำถามถึงประเด็นการถกเถียงในมุมมองต่าง ๆ

3. แนวทางการสืบเสาะปัญหา แนวทางการสืบเสาะปัญหา เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประเภทนี้มักใช้ในวิชาคณิตศาสตร์และวิศวกรรม โดยผู้เรียนจะต้องนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง

4. การสืบเสาะหาความรู้แบบมีการนำทาง การสืบเสาะหาความรู้แบบมีการนำทาง เป็นแนวทางที่ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้นำไปสู่การสืบเสาะหาความรู้ ผู้สอนจะแนะนำผู้เรียนผ่านกระบวนการสอบถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนถามคำถาม รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง โดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ประเภทนี้มักใช้ในห้องเรียนระดับประถมและมัธยมต้น (ณัฐนรี บัวชม และพรวิชัย เพ็งเอียด, 2566)

กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based learning) คือ การที่ผู้สอนปรับการจัดการเรียนการสอนโดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านขั้นตอน 5 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ได้แก่ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) การขยายความรู้ (Elaboration) 5) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคำถามและหาคำตอบด้วยตนเองจนเกิดเป็นความรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning)

การเรียนรู้ผ่านการเล่นเป็นการเรียนการสอนที่เน้นไปที่การสอนและการเรียนรู้โดยความหมายของ “การเล่น” คือ การเล่นอย่างอิสระให้ผู้เรียนเป็นคนเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยคุณผู้สอนจะไม่ใช้ผู้ที่ชี้นำแต่จะเป็นผู้ร่วมเล่น (Co-player) ที่ทำหน้าที่ตั้งคำถามเพื่อขยายขอบเขตความคิดของผู้เรียนให้กว้างขึ้น จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การเข้าสังคม การพัฒนาทางด้านร่างกาย ได้ฝึกฝน และพัฒนาทางด้านความคิด ในขณะที่เล่นเด็กจะได้สำรวจ คิดสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา ผจญกับความท้าทายและใช้จินตนาการอย่างเต็มที่

Play-based Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเป้าไปที่การสอน (teaching) และการเรียนรู้ (learning) ซึ่งความหมายของคำว่า “เล่น” ในที่นี้หมายถึง การเล่นอย่างอิสระ (free play) โดยเด็ก ๆ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง (child-initiated) ตามธรรมชาติของพวกเขา หรือการเล่นที่ได้รับการชี้นำ (guide play) และมีผู้สอนเป็นผู้ร่วมเล่น (co-player) ในแต่ละกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งการเล่นทั้งสองรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น จะสอดคล้องความรู้วิชาการผ่านการสนับสนุนจากผู้สอน กล่าวคือ ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ตั้งคำถามผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อขยายขอบเขตความคิดของพวกเขาให้กว้างไกลมากขึ้น (ชลิตา สุนันทภรณ์, 2561)

เด็กปฐมวัยควรเรียนรู้ผ่านกระบวนการ Play-based Learning พบว่าโดยธรรมชาติแล้ว เด็ก ๆ มักได้รับแรงกระตุ้นจากการเล่น การเล่นเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการเรียน เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองผ่านจินตนาการอย่างสนุกสนาน เช่น ระหว่างที่เด็กกำลังเล่นต่อบล็อก ผู้สอนสามารถตั้งคำถามที่ส่งเสริมให้พวกเขาแก้ไขปัญหา คำนวณและสร้างสมมติฐานขึ้น ทั้งผู้สอนยังสามารถนำความรู้จากคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดทางวรรณกรรม มาใช้ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (hands-on learning)” (Natalie Roberson, 2018 อ้างใน ชลิตา สุนันทภรณ์, 2561)

กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) เป็นกระบวนการที่เน้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการ “เล่น” ของผู้เรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการและการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเมื่อเจอปัญหาจะเกิดคำถาม เกิดการแก้ไข และเรียนรู้ กลายเป็นความรู้และประสบการณ์ได้ง่ายขึ้น

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการศึกษาการค้นคว้าความรู้ (Knowledge) จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเองแล้วนำความรู้มาทดลองใช้ ฝึกฝน ปรับปรุง พัฒนา จนเกิดความชำนาญ สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้จนเกิดประโยชน์กับตนเอง และส่วนรวม ข้อดีของการเรียนรู้ด้วยตนเอง มี 4 อย่าง เรียกสั้น ๆ ว่า “SELF” ประกอบด้วย

S : Satisfaction เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเราได้ ซึ่งจะตรงจุดวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดความพึงพอใจมากกว่าการเรียนรู้ตามระบบ หรือเรียนรู้ในสิ่งที่คนอื่นคิดว่าเราควรเรียน

E : Everyone ทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่จำกัดเพศ อายุ หรือฐานะ อยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็สามารถเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

F : Flexibility เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เราเป็นคนบริหารจัดการด้วยตนเอง เกือบทุกขั้นตอนเราจึงมีอิสระ สามารถยืดหยุ่นได้ตั้งแต่ จะเรียนช่วงไหน เมื่อไร เลือกเองได้ จะเรียนรู้เดี่ยว หรือเข้ากลุ่ม จะเรียนที่ไหน จะเรียนอย่างไร offline หรือ online ก็สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ

L : Life-Long การเรียนรู้ตนเอง มีลักษณะเด่นที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่จำกัดอายุ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหนุ่ม หรือผู้สูงอายุ ก็สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาจบเรื่องนั้น เริ่มเรื่องใหม่ทันที (เอกราช จันทประดิษฐ์, 2563)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ผู้เรียนจะทำการวางแผนและกำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง โดยอาจปรึกษาผู้เรียนหรือบุคคลอื่นก็ได้ (พัชร มะแสงสม, 2544 อ้างใน กรมที่ดิน, 2559)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นที่ความเป็นอิสระส่วนบุคคล และความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียนรู้ โดยพบว่าผู้เรียนมักมีความพยายามที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ เป็นลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งเรียนรู้ได้ดีกว่าโดยการชี้นำจากผู้อื่น (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) การได้ผู้เรียนได้เลือกที่ตนเองสนใจที่จะศึกษาอย่างอิสระเมื่อเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีมากกว่าการชี้นำจากบุคคลอื่นสามารถเรียนรู้ได้ที่ไหน เวลาใด เรื่องใด ก็ได้ทำให้เกิดการจดจำและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

แนวคิดที่กล่าวมาเหล่านี้ได้นำมาประยุกต์ปรับใช้ในการส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนพิการโดยมาปรับประยุกต์ในการขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานเพื่อให้เกิดเป็นทักษะ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติโดยไม่พยายามยัดเยียด ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืนและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

โครงการเชรามิก : กระบวนการดำเนินงานสำหรับเด็กพิเศษ

การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างประกอบด้วยกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพผู้สอนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้เหมาะสมกับความแตกต่างเฉพาะบุคคลของผู้เรียน และไม่เพียงแต่ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นต้องมีการส่งเสริมงานอาชีพควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการการจ้างงานคนพิการ ของสถานประกอบการต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด จึงต้องคิดค้นพัฒนากระบวนการจัดการเรียน การสอนและสร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพโดย นวัตกรรมที่มีความโดดเด่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด คือ การส่งเสริมอาชีพเซรามิก การทำ กาแฟและเครื่องดื่มอื่น ๆ การให้บริการในร้านกาแฟ และในอนาคตจะมีการส่งเสริมการทำขนม โดยมีวิธีการ ดำเนินงาน ดังนี้

กระบวนการ PDCA	รายละเอียดการดำเนินการ
P : PLAN	- วางแผนการดำเนินการโดยการจัดประชุมกับผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรที่มีความ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบหลักใน การดูแลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และราบรื่น โดยแบ่ง ความรับผิดชอบออกเป็น การส่งเสริมอาชีพ ดังนี้ 1) เซรามิก 2) การทำกาแฟและ เครื่องดื่ม 3) การให้บริการในร้านกาแฟ และ 4) การทำขนม - ออกคำสั่งงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงาน
D : DO	ดำเนินการตามโครงการที่ได้กำหนดไว้โดยเริ่มจากกระบวนการ โดยนำแนวคิดการ เรียนรู้เข้ามาประยุกต์ในการดำเนินงาน ขั้นที่ 1 การสอบถามปัญหาของผู้เรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ เด็กในทุก ๆ ด้าน มาประกอบการวิเคราะห์ และตัดสินใจในการวางแผนส่งเสริม อาชีพให้เหมาะกับเด็กแต่ละบุคคล ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยการ สังเกต การสัมภาษณ์ และการซักประวัติ มีหลักการดังนี้ 1) การสังเกต คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธี เพื่อเป็น ข้อมูลที่เสริมความเข้าใจให้ชัดเจนถูกต้องยิ่งขึ้น สิ่งที่ต้องสังเกตรวมได้แก่ การกระทำของแต่ละบุคคล แบบแผนการกระทำ ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม 2) การสัมภาษณ์ คือ การรวบรวมข้อมูลโดยการพบปะ พูดคุย สนทนาผู้ให้ ข้อมูลโดยตรง หลังจากการสิ้นสุดการสัมภาษณ์ให้ทำการบันทึกข้อมูลให้ สมบูรณ์ 3) การซักประวัติ คือ การได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนด้านต่าง ๆ จากการ กรอกแบบสอบถามประวัติและการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กพิการ และครอบครัว ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ประกอบกับจะได้ทัศนคติ ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียนและครอบครัว ในปัญหาความต้องการด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ

กระบวนการ PDCA	รายละเอียดการดำเนินการ
	ขั้นที่ 2 นำข้อมูลมาประเมินและวิเคราะห์ เพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาด้านอาชีพให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้สอน ผู้ปกครอง นักสหวิชาชีพ มาวางแผนทางการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้มากที่สุด ขั้นที่ 3 นำผู้เรียนไปทดลองฝึกอาชีพ ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ว่าผู้เรียนคนไหนเหมาะกับการพัฒนาอาชีพใด โดยผ่านการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำโดยเริ่มจากขั้นตอนง่าย ๆ ไปยังขั้นตอนที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นต่อไปผ่านการให้คำแนะนำจากผู้สอนและบุคลากรที่สอน การทำเชรามิก 1) การขึ้นรูป สามารถทำได้โดยการการขึ้นรูปด้วยมือ (ปั้นด้วยมือ) การเทน้ำดินลงแม่พิมพ์ (งานหล่อ) และการขึ้นรูปโดยใช้เครื่องมือ โดยเน้นการใช้มือเพื่อการปฏิบัติงาน เมื่อดินคงตัวแล้วจะนำไปฝังลมให้แห้งสนิทเพื่อนำไปทำในขั้นตอนต่อไป ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะในการใช้กล้ามเนื้อเล็กในการปั้น การมีสมาธิจดจ่อกับผลงานของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงาน 2) เก็บความเรียบร้อยของชิ้นงาน ขั้นตอนนี้คือการทำให้ชิ้นงานเป็นไปตามแบบที่ต้องการ เก็บรายละเอียดส่วนที่เกิน ลบขอบมุมส่วนเกินออกโดยการใช้ฟองน้ำชุบน้ำเช็ด หรือการใช้ใบมีดขูดส่วนที่เกินออกให้เรียบ จำเป็นต้องอาศัยความอดทนและจดจ่อต่อผลงานที่ตนเองได้ทำ เพื่อให้ผลงานที่ออกมาเรียบร้อยและสวยงาม 3) การเผาครั้งแรก หรือเผาบิสกิต (Biscuit) เมื่อเสร็จจากขั้นตอนการเก็บความเรียบร้อยของชิ้นงาน นำชิ้นงานมาเผาครั้งแรก หรือเผาบิสกิตที่อุณหภูมิ 700 องศาเซลเซียส เพื่อให้ชิ้นงานแข็งตัวโดยขั้นตอนนี้จะทำให้ชิ้นงานที่ทำเปลี่ยนจากสีดำ เป็นสีส้มอิฐ และมีความแข็งแรงขึ้น การเผาเป็นการฝึกการอดทนรอคอยให้กับผู้เรียนว่าการทำงานในแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องอดทนรอเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี 4) ชุบเคลือบ เขียนลาย หลักจากการเผาครั้งแรกแล้วจะนำชิ้นงานมาชุบเคลือบโดยใช้สีเคลือบ หรือเขียนลายโดยใช้สีเคลือบ ตามแบบที่ได้ออกแบบไว้และเก็บความเรียบร้อยของชิ้นงานอีกครั้งหนึ่งก่อนดำเนินงานขั้นตอนต่อไป ขั้นตอนนี้เป็นการส่งเสริมจินตนาให้กับผู้เรียนในการลงสีหรือวาด

กระบวนการ PDCA	รายละเอียดการดำเนินการ
	ภาพลงในผลงานของตนเอง จำเป็นต้องอาศัยการทำงานของกลุ่มเพื่อน มัดเล็ก ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความอดทนและความตั้งใจ ของ ผู้เรียน 5) การเผาสีเคลือบ และสีได้เคลือบ เป็นการดำเนินงานขั้นตอนสุดท้ายโดยการเผาที่อุณหภูมิ 1,200 องศาเซลเซียส เพื่อให้สีเคลือบและสีได้เคลือบสุก โดยการเผาครั้งนี้เสร็จสิ้นก็จะได้ชิ้นงานที่เสร็จสมบูรณ์ การทำกาแฟและเครื่องดื่ม ครูทำการเรียนการสอนในการทำกาแฟ และเครื่องดื่ม ต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนให้กับผู้เรียน โดยเริ่มสอนตั้งแต่ชื่อของ อุปกรณ์ วิธีการใช้ วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องดื่ม ขั้นตอนการทำเครื่องดื่ม โดยมีครู ช่วยในช่วงแรก และลดการช่วยเหลือลง จนผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง การให้บริการในร้านกาแฟ ฝึกผู้เรียนให้รู้จักการบริการภายในร้านกาแฟ การดูแล ลูกค้า การทำความสะอาด เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักขั้นตอนการให้บริการ และการ แก้ปัญหาที่อาจเกิดจากการบริการ เช่น การทำความสะอาดหากมีการหกของ เครื่องดื่ม เป็นต้น ขั้นที่ 4 กระตุ้นให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง คิดเอง ทำเอง พัฒนาตนเอง ผ่าน ประสบการณ์ที่ตนเองได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ สร้างรูปแบบหรือองค์ความรู้ใหม่ ด้วยตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นหลัก ขั้นที่ 5 ทบทวนและปฏิบัติซ้ำ ๆ กระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ สามารถจดจำและเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการทำชิ้นงานต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความสวยงามในช่วงแรก และพัฒนาจนสามารถทำเป็นชิ้นงานที่ สามารถจำหน่ายและประกอบอาชีพได้ในอนาคต ขั้นที่ 6 ประสบความสำเร็จสร้างทักษะให้ตนเองได้ เมื่อผู้เรียนผ่านการเรียนรู้โดย การลงมือทำซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ สามารถนำทักษะเหล่านี้ไป ประกอบอาชีพได้ในอนาคต

กระบวนการ PDCA	รายละเอียดการดำเนินการ
	 
C : Check	ตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการพัฒนาจุดเน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการของตนเอง ทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ผ่านการปีนและขึ้นดินด้วยมือ การทำกาแป และเครื่องตี๋ม การให้บริการในการพบพูดคุย และรับรายการอาหารที่ต้องปฏิบัติตามลูกค้า ด้านอารมณ์ฝึกความอดทนในการทำชิ้นงานและการรอคอยเพื่อให้ชิ้นงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ด้านสังคมต้องผ่านการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มให้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมได้ และด้านสติปัญญาผ่านการสร้างชิ้นงานตามความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน การลงสีและวาดภาพชิ้นงาน การทำกาแปและเครื่องตี๋มสำเร็จ การนำอาหารไปบริการให้ผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง การทำขนมเพื่อออกจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับตนเอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน รวมถึงเมื่อชิ้นงานนั้นสำเร็จออกมาแล้วเกิดความภาคภูมิใจในตนเองอีกด้วย เมื่อได้รับการทำกิจกรรมผ่านนวัตกรรมดังกล่าวแล้วผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถรู้ถึงขั้นตอนนำไปสู่การต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต
A : ACT	ทบทวนการดำเนินงานวิเคราะห์ว่าประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ มีข้อดี ข้อเสีย ความสำเร็จ และอุปสรรคอย่างไร เพื่อนำ ไปสะท้อนและหาวิธีการแก้ไขให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น โดยในอนาคตต้องมีการพัฒนาประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาของผลิตภัณฑ์ และเกิดรายได้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงได้ดำเนินขยายผลต่อศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนเฉพาะความพิการในเครือข่าย และเพื่อนร่วมวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเป็นเอกสารหน้าเดียวขยายผลแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ คณะผู้สอนในกลุ่มเครือข่าย ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเฉพาะความพิการต่าง ๆ ที่สนใจ

กระบวนการ PDCA	รายละเอียดการดำเนินการ
	2) จัดประชาสัมพันธ์ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านทาง Facebook “Little 9 Fine day” ที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ ชิ้นงานเซรามิก ของทางศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราดไว้ 3) จัดนิทรรศการนำเสนอในกิจกรรมงานแสดงสินค้าของทั้งทางภาครัฐ และเอกชน 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้สนใจ

ผลลัพธ์ และความสำเ็จ

ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองผ่านโครงการ “เซรามิกสำหรับเด็กพิเศษ (Ceramic for Special Children)” โดยผู้เรียนได้พัฒนาพัฒนาการของตนเองทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ผ่านการปั้นและขึ้นดินด้วยมือ ด้านอารมณ์ฝึกความอดทนในการทำชิ้นงานและการรอคอย เพื่อให้ชิ้นงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ด้านสังคมต้องผ่านการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มให้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมได้ และด้านสติปัญญาผ่านการสร้างชิ้นงานตามความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน การลงสีและวาดภาพชิ้นงาน เป็นการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน รวมถึงเมื่อชิ้นงานนั้นสำเร็จออกมาแล้วเกิดความภาคภูมิใจในตนเองอีกด้วย

เมื่อได้รับการทำกิจกรรมผ่านนวัตกรรมดังกล่าวแล้วผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถรู้ถึงขั้นตอนและวิธีการทำเซรามิกสู่การต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ผู้สอนได้นำการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพผ่าน “เซรามิกสำหรับเด็กพิเศษ (Ceramic for Special Children)” มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง เข้ากับการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 การออกแบบการเรียนรู้สามารถออกแบบได้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนจากการวิเคราะห์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนประกอบด้วยผู้สอน ผู้ปกครอง ทีมนักสหวิชาชีพ ร่วมกันเพื่อนำมาประกอบกับกิจกรรมเซรามิกให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน

อีกทั้งผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนโดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดให้ผู้เรียนมีอาชีพและช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต นำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีผลงานที่ประจักษ์ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ จะเห็นได้จากรางวัลและเกียรติบัตรที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้ามาศึกษาดูงาน และอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดตราด นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์ ได้ประกาศสิทธิการผลิตบรรจุภัณฑ์ภายใต้ลายมือชื่อของท่าน

ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรายได้และประกอบอาชีพได้ในอนาคต ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนการทำกิจกรรมเซรามิกโดยเข้ามาร่วมพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ร่วมกัน และเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยผู้เรียนพิการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งร่วมสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด ในการให้ไปจัดแสดงและจำหน่ายตามกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ภายในจังหวัด “เซรามิกสำหรับเด็กพิเศษ (Ceramic for Special Children)” ใช้หลักการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ทฤษฎีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองส่งผลให้ความรู้อยู่กับผู้เรียนได้นานขึ้น การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีบทบาทในการริเริ่มหาประเด็นที่รู้สึกสนใจหรือมีข้อสงสัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) การเล่นอย่างอิสระให้ผู้เรียนเป็นคนเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการฝึกการจินตนาการในการเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) การได้ให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่คุณเองสนใจที่จะศึกษาอย่างอิสระ เมื่อเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าการชี้นำจากบุคคลอื่น สามารถเรียนรู้ได้ที่ไหน เวลาใด เรื่องใดก็ได้ทำให้เกิดการจดจำและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ดำเนินการผ่านกระบวนการ PDCA ในการดำเนินโครงการและการมีส่วนร่วมของผู้สอน ผู้ปกครอง และนักสหวิชาชีพที่ร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลผ่านการประยุกต์เชื่อมโยงผ่านกิจกรรมการทำเซรามิก ทำให้การดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จจนในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด ในการจัดสร้างอาคารเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 10 (coffee & Ceramic) เพื่อฝึกอาชีพผู้เรียนพิการและคนพิการ และเป็นที่แสดงสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายให้แก่บุคคลภายนอกที่สนใจ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และนักสหวิชาชีพที่ร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลผ่านการประยุกต์เชื่อมโยงผ่านกิจกรรมการทำเซรามิก เป็นชิ้นงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผ่านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กพิเศษ จนเกิดเป็นผลงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียนก่อให้เกิดทักษะที่สามารถพัฒนาเป็นอาชีพให้กับผู้เรียนได้ในอนาคต โดยการดำเนินงานได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนสามารถทำให้เป็นที่รู้จักทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด พัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการประชาสัมพันธ์สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้เรียน ผ่านการสนับสนุนการจำหน่ายชิ้นงาน หรือร่วมสนับสนุนการดำเนินงานให้สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้เรียนพิการได้อย่างแท้จริง

อุปสรรคและจุดที่ต้องพัฒนา

ชิ้นงานที่เกิดจากผู้เรียนพิการอาจมีความไม่สมบูรณ์ของชิ้นงาน ไม่สวยงาม น่าใช้ เหมือนมาตรฐานทั่วไป จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับผู้ที่มีความสนใจหรือบุคคลภายนอกว่า ชิ้นงานที่ผู้เรียนได้ทำออกมานั้นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากความแตกต่างและความสามารถเฉพาะบุคคล โดยประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก พร้อมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผู้เรียนพิการ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา รูปแบบของชิ้นงานให้มีความทันสมัย หลากหลาย และสวยงาม เพื่อให้ชิ้นงานของผู้เรียนเกิดมูลค่าก่อให้เกิดเป็นอาชีพและรายได้ให้กับผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

- 1) เผยแพร่กระบวนการการทำเซรามิก ไปยังเครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดอื่น ๆ หรือหน่วยงานเพื่อผู้พิการ เพื่อส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้พิการ
- 2) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา รูปแบบของชิ้นงานการทำเซรามิกให้มีความทันสมัย หลากหลาย และสวยงาม เพื่อก่อให้เกิดเป็นอาชีพและรายได้ให้กับผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้เซรามิกสำหรับผู้เรียนพิการเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้กับผู้เรียนได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *คู่มือการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) เด็กพิการ สำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ*. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กรมที่ดิน. (2559). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กระทรวงมหาดไทย.
- ครูบ้านนอก.คอม. (2565). *ทฤษฎีการเรียนรู้*. <https://www.kroobannok.com/1549>.
- ชลิตา สุนันทาภรณ์. (2561). *เรียนปนเล่น เล่นปนเรียน : กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย*. <https://thepotential.org/family/play-based-learning/>.
- ณัฐนรี บัวชม และพรภวิชัย เฟื่องเอียด. (ม.ป.ป). *Inquiry-Based Learning: สนใจ – สงสัย – สืบเสาะ กระบวนการเรียนรู้ที่เปิดให้ผู้เรียนค้นคว้าคำตอบได้ด้วยตนเอง*. Mappa. <https://mappalearning.co /inquiry-based-learning/>.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). *ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง: กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1), 10.
- สุชิน เพ็ชรรักษ์. (2548). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เอกราช จันทระประดิษฐ์. (2563). *เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไร...ให้เกิดผล(ลัพท์)*. งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. <https://www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/kmexperience/kmarticle/14768/>.

Burgh, G., & Nichols, K. (2012). The Parallels between Philosophical Inquiry and Scientific Inquiry: Implications for Science Education. *Educational Philosophy and Theory*, 44(10), 1045–1059.

Elissar Gerges. (2022). *How to use the 5E Model in Your Science Classroom*. Edutopia. <https://www.edutopia.org/article/how-use-5e-model-your-science-classroom/#:~:text=One%20approach%20to%20inquiry%20science,their%20learning%20to%20new%20contexts.>